Las estatuas del Tenorio

L. Mila

LAS ESTATUAS
DEL TENORIO

SEGONA PART DE

Las Desgracias del Tenorio

PARODIA EN UN ACTE Y EN VERS

ORIGINAL DE

Lluis Millá y Salvador Bonavía

DE VENDA

CARRER PETRITXOL, 2. Imprempta

CARRER SANT PAU, 21. Llibreria

BARCELONA

Personatjes

JOANET
DON PERE
APRENENT
SERENO
VIGILANT

Época: Actual.

Per dreta y esquerra la del actor.

ACTE ÚNICH

Carrer ó mes ben dit, passatje que passa pe 'l segón terme de dreta á esquerra deixant tot el fondo de reconada sense sortida.

En la cantonada de l' esquerra, botiga ab lletrero que diu

CAMISERÍA DE PEDRO BOFILL.

En primer terme esquerra un banch de fusta y sota d' ell dos farcellets ab el ressopó del Sereno y del Vigilant.

Es nit de lluna.

ESCENA PRIMERA

Al aixecarse el teló l' APRENENT está colocant en lo bell mitj del fondo, una camisa de dona y á cada costat també al fondo una camisa d' home: las coloca en unas creuheras de fusta perque s' aguantin dretas y ab las mánegas mitj penjant. (Vegis el dibuix de la primera plana.)

APR. Ja tenim la feyna feta:
cap aument de sou reclamo,
y la *ideya* del meu amo
quedará ben satisfeta.
Prou ho pendrían, caratxos,
molts d' aquets senyors burgesos,
trobá aprenents ben entesos
que vestíssim mamarratxos
ab tanta gracia y tant *chic.*
Mes, bah, no vull alabarmen,
y enllestím, per qué haig d' anarmen
á descansar del fatich.

Darrera las vidrieras
hi farán goig de debó,
y mirant l' aparadó
com si fossin bestias fieras
el públich demá hi riurá
alabant el mérit meu...
(Dirigíntse á las camisas.)
Ab aixó, noys, ja ho sabeu,
al cau, y fins á demá.
(Va per desar un dels, diguemne maniquins, á la botiga y sent soroll al passatje per la dreta.)
Hola; algú vé.

ESCENA II.

APRENENT y JOANET que ve ab cara y vestit de cómich tronat.

JOA. Bona nit.
APR. Y bona hora.
JOA. Jo, be, ¿y vos?
APR. (Aquet deu se un enfadós.)
JOA. Escolteu, jove... lluhit.
APR. Dispenseume, que ja es hora
de plegar y...
JOA. Malvinatje!
¿Que 'l tanqueu aquet passatje?
APR. Y os hauré de treure á fora.
Ja hauría d' estar tancat,
mes me he entretingut un rato
tot construint l' aparato
que veyeu aquí.
JOA. Ay carat;
á fe de Deu que m' agrada.
APR. ¿Qne potser sou forasté?
JOA. Avuy he arribat, y a fé,
que m' ha vingut l' humorada
de venirne á visitá
aquet lloch que recorts vesa
ahont en temps de ma infantesa
jugava á saltá y pará.
APR. Aixó está desconegut,
no es ni sombra de lo qu' era
JOA. Veig que hi han posat acera...

¿Y aquet cambi qui l' ha dut?
APR. Tot se deu al meu burgés,
que es don Pere, el concejal,
que ha gastat un dineral
per que 'l passatje sigués
de Barcelona el milló;
fet tot ab la picardía
per que la Camisería
seva, cridés l' atenció.
JOA. ¿Será don Pere Bofill
que estava al número deu?
APR El mateix ¿que 'l coneixeu?
JOA. Soch molt *amich* del seu fill.
APR Son fill diheu? ¡Quin aranya!
JOA. Qu' es un bon noy acredito.
APR *¡Que amigos tienes Benito!*
JOA. Ves si et clavo una castanya!
APR (Quin génit!)
JOA. Eram amichs;
vivíam com dos germans,
y el voler ser comediants
va costarnos molts fatichs
APR ¿Es vritat que ho feya be?
JOA. ¿Que dius? Quan ell declamava
tot el públich s' aixecava...
APR (Per fugir cap al carré.)
Els disgustos que ha donat
á son pare, no te conta.
JOA. Mes ell, per xó, no s' afronta.
APR Si que deu ser descarat.
¿Y encare es viu?
JOA. Com tú y jo.
APR ¡Pobret, quina sort mes trista!
JOA. Cansat, com jo, de se artista,
vol buscá ofici milló:
y aqui vindrá ab el deliri
de que l' aculli don Pere.
APR No pot ser.
JOA. ¿Perqué, pastera?
APR ¡Que no ho probi de venirhi!
Puig don Pere no respira
parlant de sa parla impura,
y si el fill al pare apura
prou el pela sinó pira.
JOA. Pro, dígam: ¿Aquesta gent
qui es? *(Pels maniquins.)*

APR. ¿Qui voleu que siga?
Son mostras de la botiga;
las he arreglat ab l' intent
d' exposarlas el diumenje
á dintre l' aparadó,
es un anunci molt bo
y de pas l' amo 's revenja
de la lley.

JOA. ¿La lley de qué?

APR. ¿No ho sabeu? (Qu' es animal.)
Del descáns dominical,
que no 'ns deixa vendre re.
—Vicentó: — avuy m' ha cridat.—
Vesteix aquets maniquíns
y després ficals á dins
y deixau tot arreglat,
que demá, ja que fem festa,
es dia d' exposició.—

JOA. ¿Y son maniquins aixó?

APR. Tant sols els falta la testa.

JOA. Donchs, creu, que ab la nit que fa.
y ab la claror de la lluna,
me semblan, mirats tot d' una,
tres estatuas.

APR. ¡Ja, ja, ja!
Ja 's coneix que son actor.

JOA. Inspirat per punts diversos
ara penso ab aquells versos...
—Hola; aquí el Comendador
se representa muy bien.

APR. (Uy, aquet ximple m' escama.)
¿Que us penseu qu' hem de fer drama?

JOA. Disfruto quan l' estich fent.

APR. (¡Pobre jove, está tocat!)
Ara ¿sabeu lo que us toca?
sortir d' aqui y *punto en boca.*

JOA. Y el del mitj, tant ben posat
talment, ay, sé m' afigura
l' estátua de donya Ignés. (*Agenollantse.*)
—¡Mira á don Juan, á tus pies,
llorando en tu sepultura!
¿Que 't sembla? (*Aixecantse.*)

APR. Que son las dugas.

JOA. ¿Oy que hó faig divinament?

APR. Jove, lo qu' estich veyent
que 'ls ulls vos fan pampallugas.

Apa, aném, que haig d' entregar
las dos claus de la botiga.

JOA. No cal que passis fatiga,
dómalas y ja pots marxar.

APR. O sou boig ó no esteu bo.

JOA. Dom las claus y... *xapescando*

(Fent petá 'ls dits.)

APR. Aixó es, *ordeno y mando*,
á tall de gobernadó.
(Ab aquet no estich segú.)

JOA. Vull mudarme punys y coll;
pórtamen.

APR. ¿Qui, jo? Tafoll.
Sembleu l' amo.

JOA. Mes que tu.

APR. Ja veig qu' esteu de gatzara;
¿qui sou vos, qu' aixís crideu?

JOA. ¿Que qui soch jo? Prou que 's veu,
jo soch el fill del meu pare.

APR. Oh, jo també.

JOA. Sense trevas,
dom las claus.

APR. No hi ha perill.

JOA. Jo soch en Joanet Bofill
y las camisas son mevas.

APR. Teniu, teniu, que la pell
me la estimo un xich encare...

(Donantli las cluas y anante'n ab por.)

(La autoritat y son pare
ja s' arreglarán ab ell.)

ESCENA III.

JOANET sol

El pare ab sabiduría
fent us del meu capital,
veig que s' ha fet concejal
y ha plantat camisería.
Ben fet: en las mevas mans
els diners faríau nosa
sent empressari á Tortosa,
sepulcre de comediants.
D' alli vinch, y aqui he arribat
ab el tren de las sabatas

fet talment un papa-natas
y mort de debilitat.

(Badallant.)

Hermosa nit... ¡Quin badall!
Quantas nits d' aquesta mena
ab l' equipatge á l' esquena
he anat carretera avall
fugint d' alguna hostalera
que, per sis ó set pessetas,
gasto de plats de monjetas,
me perseguia com fera.
Oh, si; després de tres anys
de fer comedia pe 'ls pobles
sempre ab compromisos dobles
que sols deixan desenganys,
me trobo ab afany de geure,
y tinch gana... y tinch mareig...

(Va á seure al banch.)

y ara voldría... ¡Qué veig! *(Reparant els dos ressopóns de sota el banch, els quals coloca al mitj de l' escena.)*
¡Aixó es menjar! ¡Y aixó es beure! *(El vent fa bellugar las mánegas de las camisas.)*
¡Mes, qué miro! ¡No es manía!
Aquell me fa així ab el bras
y aquell altre 's grata 'l nas
ab tota la picardia!
¿Dupteu de ma valentía?
¿Us voleu riure de mi?
Veniu tots, veniu aqui
ab la petxera arrugada,
y us planxaré altre vegada
plantantvos al maniquí.
No, no 'm fan mica de por
vostras lluhentas petxeras
ni el treu de las frioleras
ni 'ls punys ab gemelos d' or.
Jo soch un gran primé actor
que prompte m' ajustarán
á Romea de galán,
y treballant á conciencia
aplaudireu la eminencia
que ara teniu al devant.

(Creuhantse de bracsos.)

ESCENA IV.

Dit, SERENO y VIGILANT per la dreta

SER. Joanet
VI. Joanet.
JOA. Eh! qui crida!
Allunyeuvos, malas sombras
las que cabalgant escombras
per l' espay corren sens mida.
VIG. Joanet, no sigas taujá.
Els que tens al teu devant
son Sereno y Vigilant
que 't venen á saludá.
SER. Si, home; t' hem conegut
per el tó que declamavas.
VIG. Estás sol, ¿ab qui parlavas?
SER. ¿Que tens por?
JOA. May n' he tingut.
Mes ara s' ha dat el cas
que las camisas d' allí
s' estavan burlant de mi
amenassantme ab el bras,
VIG. Fuig home, sería 'l vent.
JOA. Potser si que ho era, pero...
SER. Que no estas bo considero.
VIG. Has perdut l' enteniment.
JOA. No ho cregueu: sens etiquetas
soch prou capás de agafarlas,
ferne un farcell, empenyarlas
y vendrem las papeletas.
SER. Axió si que ho crech ben be.
VIG. (Cambiém de conversació.)
¿Y com ha anat l' excursió?
JOA. Ara vos ho explicaré.
Y com que 's cansa qui xerra
y també qui escolta ó mira,
prengui cada hu una cadira
y tots tres seyém à terra.
(Seuhen á terra al voltant del banch.)
SER. Ben pensat.
VIG. Grans pensaments.
JOA. Y ara us convido á sopar;
apa, podeu endrapar
sense gastar cumpliments.

(*Destapant els farsellets.*)

SER. Bon xicot.

VIG. Sempre tant plaga.
(Si es el nostre ressopó!)

SER. (Es espléndit el minyó;
convida... si un altre paga.) (*Beuhen. Pausa.*)

JOA. Donchs, si; quan tres anys ja fa,
va repudiarme 'l meu pare,
seguint la fortuna avara
me 'n vare aná á Premiá.
Tres funcións ab molt tropell
vaig donarne sent empresa:
d' allí vaig saltá á Manresa,
y de Manresa al Vendrell.
Sempre á peu, ab molts treballs,
fent obras del gran Pitarra
vaig seguir Torredembarra,
Tarragona, Reus y Valls.
Y per ferne mes gloriosa
del primé actor la carrera,
vaig seguir la carretera
no parant fins á Tortosa.
Mes, cansat ja d' ovacións
pe 'ls escenaris de fora,
y anyorant de passá un' hora
ab vosaltres, amichs bons,
he pensat: ¿qué farás ara?...
no tens ni cinch céntims teus...
Y ab l' ajuda d' aquets peus
he vingut á veure el pare.
Aquesta es l' historia tota
de ma carrera d' artista;
ni mes gloriosa l' heu vista
ni us he mentit d' una gota.

SER. Y al serne aquí t' has trobat
ab una camisería.

JOA, Que 'm *puliré* 'l millor dia
per ferme empresa á ciutat.
Pero, bebeu.

SER. (Qu' es talós.)
Creu que no ho despreciém pas. (*Beuhen.*)
¿Y tú, Joanet, no beurás?

JOA. Jo *veuré* com bebeu vos.

(*Se sent picá ab las mans com quan se crida al vigilant.*)

VIG. ¿Que han picat?

SER. No 's ven ningú.
JOA. Deu se un ximple que bromeja.
SER. ¿Creurías que 'l vi 'm mareja?
VIG. A mi 'm passa igual que â tú. (*Tornan á trucar.*)
JOA. Torna á picar.
VIG. (*Apart al Ser.*) (La senyal
de don Pere, ¿no has sentit?)
SER. (Apa, donchs, fem l' adormit
per prepararli el final.) (*S' adorman de cap al banch, Joanet beu ab el porró.*)

ESCENA ÚLTIMA

Dits y DON PERE y APRENENT

D. PE. (No fassis soroll: segueix.)
(*Tornan á picar*)
JOA. ¡Altre vegada! ¿Sentiu?
¡Qu' es aixó! que us adormiu
ó voleu agafar peix!
Ep, Sereno, Vigilant.
D. PE. (La ocassió la pintan calva,
si 'l noy avuy no se 'm salva
ja 'l podém portá al encant.)
Vicentó, escolta.
APR. Qué mana?
(*D. Pere parla baix al Aprenent y els dos s' amagan darrera de las camisas, apoderantse primer dels fanals del Sereno y Vigilant.*)
¿Comprens l' idea?
APR. Si, si.
D. PE. Veyám si per 'quet camí.
li arrencarém la galvana.
(*Tornan á picar.*)
JOA. ¡Hi tornan! No sé qué 'ls manca.
Señores, ¿per que truqueu?
Si voleu passá, passeu;
que teniu entrada franca.
(*D. Pere treu el cap per darrera 'l coll de la camisa de la dreta y enfoca 'l fanal á Joanet que queda enlluhernat.*)
D. PE. Poca vergonya, pastera,
mal cómich, tonto y bagarro,
molt mes dolent que un cigarro

de nostra tabacalera;
no sé com no 't cau la cara
pensant tant sols ab els sustos,
els mals ratos y disgustos
que sempre has dat al teu pare.
No sé per qué no 's desgarra
el cel estrellat que 's veu
y un tauló cau demunt teu
castigant la teva barra.
Quánts pillos hi ha de mal pel
que tenen cástich segú
y ab menos culpa que tú
son á l' *estiravixel.*

JOA. (¡Quin parlar mes ordinari!)
Acabém y aném al grá.

D. PE. Grá tindrías de menjá,
grandissim estrafalari.

JOA. ¡Que dius!

D. PE. *(Ab forsa.)* Que vulgas ó nó
tens de escoltarme ¡pillastre!

JOA. Noy, tens mes genit que un sastre.
pots seguir la relació.

D. PE. Despreciant la veu entera
de la familia y amichs
has volgut, passant fatichs,
fer del cómich la carrera.
Per vilas y per poblets,
sempre á caball de las camas,
has anat destrossant dramas
per un plat de fasolets.
Estás tocat del magí.
el teu treball no te estima,
ets actor de pantomima,
qu' es lo pitxor que 's pot di.
¡Infelís! Cap de cartró!
Torna en tu, busca un mirall
y veurás ab poch treball
que 'l teu cap es un meló.
Deixa aquest art insegú
ab el qual no 't veurás fart,
y molt hi guanyará l' art
y també hi guanyarás tú.

JOA. ¡Y qui ets tu per criticárme!
¿Qui ets tu, per venirme á dir
el camí que haig de seguir
y si tinch de retirarme?
¿Quí ets tu que tan descarat

m' estás parlant com qui mana?
D. PE. Soch... una fantasma *vana*;
soch la veu de la vritat.
JOA. Tant si ets vritat com si ets bola
vull véuret la fesomía
D. PE. Ja la veurás algún dia
si ans no vas á la garjola.
JOA. Acabém ¿Qué vols de mi?
D. PE. Que del que he dit no t' olvidis.
JOA. ¿Y res mes?
D. PE. Si, que 'm convidis
á fe 'l trago.
JOA. Vina aquí.
Mes t' aviso que no son
per mi estas bromas ¿entents?
ó d' un cop de puny, las dents
te desfaig.
D. PE. Adeu, Sanson.
JOA. Sansón ó no, soch capás,
si 'm treus el llum de la cara
que m' enlluerna y esbara,
de fe 'l que dich; ja veurás.
Desperteu. *(Al Sereno y Vigilant).*
D. PE. No pensis, no
que 's despertin, no, Joanet,
que 'l Vigilant está pet,
y 'l Sereno no está bo.
JOA. Fa estona estich observant
que ab la veu tot ho dominas...
Si t' atrapo...
D. PE. Desatinas;
alante, mal comediant.

(Joanet va cap á D. Pere, mes aquet girant el fanat y retirantse cap a' mitj del fondo deixa á Joanet á las foscas y fa que en la camisa de la dreta no hi vegi á ningú.)

JOA. ¡Axó es art de bruxería!
¡Ni veig llum ni veig ningú!
Que m' han parlat es segú...
Duptarho, tonto sería.

(L' aprenent, amagat y treyent el cap per darrera la camisa del mitj enfoca 'l fanal á Joanet y diu ab veu de cantarella:)

APR. Tonto ets, tonto serás

si no creus á qui 't vol be:
pensa que un bon botigué
encare serne podrás.
Pensa be els concells que 't dona
ton pare per boca meva:
pensa la desgracia teva,
pensa que l' art no t' abona.
Pensa que 'l mal cómich viu
ab un descrédit etern,
al estiu vestit d' hivern
y al hivern vestit d' estiu.
Pensa que ab un mot no més
la familia t' obra 'ls brassos
y que sens donar sablassos
no 't faltarán may dinés.
Pensa que 's la vritat llisa
pensa qu' ets un seballot,
y pensa que sols un mot
t' estalvía una pallissa.

(Tapa el fanal y s' amaga al recó de de l' esquerra ab don Pere.)

JOA. Bah, tot aixó es preparat
per ferme bobejá un rato;
se veu qu' aquet aparato
ja 'l tenian ensajat.
Y ben segú qu' aquets dos
ab aquet plan qu' han ardit
fan el paper d' adormit
perqué jo aixís fassi l' os.
Tot aixó es per l' interés
d' una pela que 'ls han dat.

SER. (Me sembla que 'ns ha filat.)

VIG. (Aguanta y no díguis res.)

JOA. ¡Ep, Sereno! Vigilant!
despertéus y prou romansos.

(Al tocarlos els desperta y ells diuhen, estirantse de brassos com si tinguessiu mandra:)

SER. Ah!... Ah!...

VIG. Ah!...

JOA. No signeu gansos.
¿Qué es aixó qu' está passant?

SER. Passa que comprench la trama
que 'ns portavas previnguda
per fe 'l drama ab nostra ajuda.

JOA. Espliquéumél aquet drama.

SER. Una nyonya m' ha vingut,
y tant dormit he quedat,
que, després qu' he despertat
comprench que aixís ha sigut.
JOA. Sereno!...
SER. Tú, ab molta barra
y portant mala intenció,
'ns has dat per ressopó
un tros de pá y butifarra:
y per poguerte atipá
de las sobras y del vi
'ns has volgut fe adormí
barrejant polvos al pá.
Si per fer broma ho has fet,
passa... per 'questa vegada,
sinó, d' una clatellada
vas de cap á la paret.
VIG. *Idem de idem.*
JOA. Aboca!
SER. Ximplet!
JOA. ¡Nyébit, no 'm falteu!
SER. Axó de *nyébit*, hereu...
JOA. Ho he dit ab tota la boca.
Nyébit, sí, ho dich y ho diré
cridant y ab el cap ben alt,
que no som pas carnaval
per disfresarnos de re.
SER. ¿Es á dir que 'm desafias?
JOA. A tú y á n' el que va ab tú,
perqué á n' a mi may ningú
m' ha de vení ab valentías.
SER. Per castigar l' orgull teu,
si es que ara ja esteu á punt,
'ns ho farém d' un á un.
JOA. Ó tots dos, com vos volgueu.
SER. Aném. (*Volent sortir.*)
JOA. Aném.
D. PE. ¡Alto allá! (*Presentantse.*)
Prou disbarats y rapsodia,
y acabi aquesta parodia
que ja comensa á cansá.
JOA. ¡Qué miro!
D. PE. ¿Perqué tremolas
si á tothom plantavas cara?
JOA. Ó estich dormint... ó es el pare.
¡Per Deu, no 'm vingueu ab *bolas*!

D. PE. Aixó vol dir que s' acaba
per tu tanta bogería,
y dillúns será el gran dia
si á ton mal vols posar traba.

JOA. ¿Y qué 'm guardeu per si acás?

D. PE. Si no creus, una *tunyina.*

JOA. Ting la pell com de gallina...

D. PE. Aixó es lo que tú serás.

(Ab tó dramátich,)

JOA. Culpa meva no ha estat; l' afició boja
va portarmo de casa al escenari.
Necesitava esplay per mas follias,
Y el cor me digué: Ves-y vaig anarhi.
Me creya un gran actor, el dó de artista
va crearme enemichs en ma carrera,
sabían els meus mérits y recursos
y 'm van deixar, per'xó sempre enderrera.
No hauría cregut may que vingués día
que empenedit del mal, tornés á casa,
y 'm planto de genolls á n' els peus vostres
puig vos el meu orgull heu posat tasa.

(Pausa.)

D. PE. Molt bé, noy; m' has agradat
y 't perdono 'ls teus mals passos.

JOA. ¡Pare, obríume 'ls vostrés brassos!

D. PE. Primé fesme l' amistat. *(Li fa.)*
Y vosaltres, que ab bon fi
heu vingut á secundarmé,
ab ell sol podeu déixarme
puig aixó s' acaba aquí.

JOA. ¡Oh, gracias! Vos sou el Sant
que 'm lliura de la demencia...

(Al Públich.)

Y es el Deu de l' indulgencia
el Deu d' aquet comediánt.

PROU

